

LUNDS
UNIVERSITET

Sociologiska institutionen
Beteendevetenskapliga kandidatprogrammet

”Det är ändå stora skillnader oavsett vad man kallar dem för”

En kvalitativ studie om hur barn- och välgörenhetsorganisationer
diskuterar ojämlikheter

Författare: Beatrice Karlsson & Sofie Zakrisson
Kandidatuppsats: SOCK01, 15 hp
Vårterminen 2014
Handledare: Bo Isenberg

Abstract

Författare: Beatrice Karlsson & Sofie Zakrisson

Titel: ”Det är ändå stora skillnader oavsett vad man kallar dem för” – en kvalitativ studie om hur barn- och välgörenhetsorganisationer diskuterar ojämlikheter

Kandidatuppsats: SOCK01, 15hp

Handledare: Bo Isenberg

Sociologiska institutionen, VT-14

Vårt syfte med detta arbete var att undersöka hur synen på ojämlikheter bland barn och unga ser ut idag och vi valde att göra detta genom att samla in information från verksamma inom barn- och välgörenhetsorganisationer. Vi ville undersöka hur de diskuterar ojämlikheter, deras konsekvenser och i vilka sammanhang de anser att de uppkommer. Vi intervjuade fem personer, från olika organisationer, och intervjuerna var semi-strukturerade till sin natur. Intervjumaterialet sammanställde vi sedan genom att först koda och sedan tematisera det. Efter detta analyserade vi vårt material där vi fann att den viktigaste ojämlikheten de tog upp var barnfattigdom. Informanterna menade att ojämlikheter syns tydligast i skolan och att det där finns en låg medvetenhet om problemet. De ansåg att det är här som organisationer likt deras kan fylla en viktig funktion; att de kan sprida information och fungera som ett komplement när skolan inte uppfyller sin kompensatoriska skyldighet. Vidare lyfte de fram att skam och stigma är något som är centralt när det gäller ojämlikheter och att det därför kan vara svårt att diskutera. De menade dock att man måste våga lyfta frågan för att det ska kunna ske en förändring och att en start till detta kan ske i skolan.

Nyckelord: ojämlikheter, barnfattigdom, skam, stigma, skola, samhällsklass

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	3
1. Introduktion.....	4
1.1 Inledning.....	4
1.2 Syfte och frågeställningar.....	5
1.3 Avgränsningar.....	5
1.4 Definitioner.....	5
1.5 Disposition.....	6
2. Tidigare forskning.....	7
2.1 Klass.....	7
2.2 Barnfattigdom.....	8
2.3 Sammanfattning av tidigare forskning.....	9
3. Teori.....	11
3.1 Fält, kapital och habitus.....	11
3.2 Prekariatet.....	12
3.3 Stigma.....	13
3.4 Skam.....	14
3.5 Reflektion av teorikombination.....	15
4. Metod.....	16
4.1 Introduktion till kvalitativ forskning.....	16
4.2 Urval av informanter.....	16
4.2.1 Dilemman med urval av informanter.....	17
4.3 Intervjuförfarandet.....	17
4.4 Etiska överväganden.....	18
4.5 Validitet och reliabilitet.....	18
5. Analys.....	20
5.1 Presentation av informanter.....	20
5.2 Ojämlikheter och deras konsekvenser.....	21
5.3 Var ojämlikheterna främst skapas.....	27
6. Diskussion och slutsats.....	33
Källförteckning.....	35
Bilaga 1.....	37

1. Introduktion

1.1 Inledning

Efter att Rädda Barnen hade publicerat sin årsrapport *Barnfattigdom i Sverige* (2013) väcktes en stor debatt i media kring dess innehåll. Främst kom diskussionen att handla om hur sanningsenliga siffrorna var, nämligen att 232 000 barn i Sverige lever i barnfattigdom (Rädda Barnen, 2013). Vidare gällde diskussionen hur aktuellt begreppet barnfattigdom är i Sverige, ett land som räknas som ett av de mest jämlika länderna i världen där vi har en hög levnadsstandard. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) har tidigare rankat Sverige som det mest jämlika landet av sina 34 medlemsländer. År 2013 rapporterade dock Svenska Dagbladet att det hade skett en radikal förändring då Sverige nu var listad på plats fjorton på denna lista (Eriksson, 2013). Vi menar att detta, tillsammans med Rädda Barnens siffror, visar på att vi idag inte är lika jämlika som vi tidigare har varit. Hur dessa ojämlikheter syns och upplevs bland barn och unga har Rädda Barnen kartlagt i sin undersökning Ung Röst där de fastslår att: "till exempel är 4 % oroliga för att bli vräkta, det låter inte mycket men det är tusentals magknip över pengar som inte räcker till, eller inte alls finns. För så är det. 8 % har inte kunnat vara med i fritidsaktiviteter det senaste året." (Rädda Barnen, 2014).

Informationen om att Sverige idag inte är lika jämlikt som för några år sedan förde oss in på funderingar kring vad det sker för förändringsarbete i Sverige idag. Vilka organisationer arbetar med att förbättra barns situation och vad har de för uppfattningar kring ojämlikheter i dagens samhälle? För oss som blivande sociologer har ojämlikheter även en stark koppling till klasskillnader. Vi är dock medvetna om att hur man diskuterar klass och innebörden man lägger i begreppet har förändrats över åren. Vi funderar därför kring om organisationer som arbetar med barn präglas av klass i sin uppfattning av ojämlikheter eller om de inte alls reflekterar över det.

Genom att undersöka hur de uppfattar och diskuterar kring dessa fenomen hoppas vi få en förståelse för deras syn på ojämlikheterna.

1.2 Syfte och frågeställningar

Vårt syfte med detta arbete är att undersöka hur synen på ojämlikheter bland barn ser ut i Sverige idag. Detta ämnar vi göra genom att intervjua personer som är ideellt engagerade eller anställda inom organisationer som arbetar med frågor som berör barn och ungas rätt i samhället.

Vi har arbetat utifrån två frågeställningar:

1. Hur diskuterar informanterna de ojämlikheter de ser, och vilka konsekvenser ser de?
2. I vilka sammanhang anser informanterna att ojämlikheter uppkommer, och hur syns de?

1.3 Avgränsningar

Mot bakgrund av svårigheten att definiera och avgränsa *ojämlikheter* har vi valt att undersöka hur fenomenet kan förstås utifrån verksamma inom organisationer som arbetar med barn- och välgörenhetsfrågor. Vi ämnar även endast titta på hur dessa ojämlikheter ser ut i Sverige.

1.4 Definitioner

Vi kommer nedan att definiera de centrala begrepp som förekommer i arbetet.

Barnfattigdom - Det finns ingen officiellt antagen definition av fattigdom i Sverige men vi kommer att använda oss av Rädda Barnens definition av barnfattigdom. Deras mått består av två delmått där en familj räknas som fattig när de antingen lever på låg inkomststandard, då inkomsten inte täcker de mest nödvändiga kostnaderna, eller på försörjningsstöd. Detta innebär att man kan mäta hur många familjer, och därmed barn, som hamnar under en absolut fattigdomsgräns (Rädda Barnen, 2013).

Vidare i arbetet kommer vi även använda benämningarna barn i ekonomisk utsatthet och barn i socioekonomisk utsatthet som synonymmer till barnfattigdom.

Barn - Enligt första artikeln i FN:s barnkonvention är varje människa barn tills man når åldern 18 (Barnkonventionen, 2014). När vi använder begreppet barn menar vi dock barn i åldrarna sex till sexton då vi vill hålla oss till barn i grundskolan.

Skola - Vi kommer i vår uppsats endast syfta på grundskolan, från förskoleklass till nionde klass, när vi skriver om skolan.

1.5 Disposition

För att underlätta vidare läsning redogör vi här för arbetets disposition. Kapitel två, som kommer närmast, innehåller den tidigare forskning som vi har funnit relevant för vårt arbete. Kapitel tre innehåller de teorier vi har valt. I kapitel fyra redogör vi för de metodval vi har gjort samt hur vi har gått tillväga. Kapitel fem innehåller en presentation av våra informanter som sedan följs av den analys vi har gjort av vårt insamlade material. Arbetet avslutas sedan i kapitel sex där vi redogör våra slutsatser.

2. Tidigare forskning

För att få en större förståelse för vårt uppsatsämne kommer vi nedan ta upp tidigare forskning, i form av artiklar och avhandlingar, som främst berör ojämlikheter, klass och barnfattigdom.

2.1 Klass

Karlsson (2005) har i sin avhandling *Klasstillhörighetens subjektiva dimension: klassidentitet, sociala attityder och fritidsvanor* forskat på hur man i Sverige idag ser på klass och klasstillhörighet. Hon undersöker bland annat hurvida en klassuppdelning fortfarande är aktuell och för ett resonemang kring om det istället kan vara andra strukturer som definierar samhället, så som exempelvis IT-samhället, det postmoderna samhället eller tjänstesamhället. Dock visar hennes studie att klassbegreppet fortfarande har betydelse, för allt ifrån val av utbildning och social mobilitet till vilka sociala attityder man har och hur man skapar sin egen identitet. Hon menar framförallt att det är den *subjektiva klassen*, alltså den klass som personen själv anser sig tillhöra, som har en påverkan på detta. Vidare för Karlsson (2005) ett resonemang kring varför det finns en uppfattning om att samhällsklasserna är utdöende, och finner att en förklaring kan vara uppfattningen om att tjänstesektorns ökning orsakar en minskning av arbetarklassen. Hon menar dock att denna föreställning inte är helt adekvat utan att arbetarklassen fortfarande existerar fast i annan form. Hon förklarar att arbetarklassen idag innefattar andra yrken än de som var typiska när begreppet myntades, som exempelvis omsorgsarbeten och servicearbeten och att klassen därmed fortfarande finns kvar.

Även Svallfors (2004) diskuterar ifrågasättandet av samhällsklassernas aktualitet och menar att *de-artikuleringen* av klass inom politiken kan ge en förklaring. Han anser att klassbegreppet har minskat i betydelse i den politiska debatten då de frågor som klassbegreppet synliggör inte är lika aktuella som förr. Han menar att det därför inte nämns i debatten i samma utsträckning som tidigare och att det i förlängningen inneburit att även diskussionen utanför politiken blivit mindre.

En forskare som tar upp klass i skolmiljön är Streib (2011). Hon undersöker i sin avhandling hur skolan reproducerar klass och mer specifikt hur eleverna själva, genom språket, för vidare klasskillnaderna. Streib (2011) menar att undersökningar visar på att barn i tidig ålder är medvetna om klasstillhörighet, både sin egen och sina

klasskamraters. Hon anser att barn får med sig en klasstillhörighet hemifrån och redan vid fyra års ålder agerar ut detta i skolan (Streib, 2011). Det som i skolan skiljer barn i övre medelklass från barn i arbetarklassen är språket. Hon menar att barn i den övre medelklassen har fått med sig ett mer utvecklat språk hemifrån som i skolan ges fördelar, då det är ett verktyg som belönas av lärarna. De har möjlighet att uttrycka sig på ett fördelaktigt sätt vilket ger positiv respons från lärarna samt skapar en känsla av att de och lärarna är jämlika. Detta leder i förlängningen även till att barnen anser sig ha rätt till att ifrågasätta lärarna och till att ta plats i klassrummet. Den plats övre medelklassbarn tar anser Streib (2011) går ut över barn i arbetarklass, som inte ges samma möjlighet att prata och därmed inte får chansen att öva sitt språk och därför inte heller utvecklas på samma sätt.

2.2 Barnfattigdom

Skolan, och även förskolan, är den sociala kontext där barn för första gången kan jämföra sig med andra och de kan då bli medvetna om såväl sociala som materiella ojämlikheter sinsemellan. Att befinna sig i skolan kan innebära en situation som känns skamfylld för barnen och de kan känna sig stigmatiserade på grund av att de inte når upp till den norm som finns vad gäller kläder och andra materiella ägodelar (Angelin & Salonen, 2012; Fernqvist, 2013). Angelin och Salonen (2012) hänvisar i sin rapport till Kaufmans definition av begreppet skam där han säger att den är: “underlägsenhetens känsla och att den utgör den mest centrala känslan för formandet av en människas identitet.” (Angelin & Salonen, 2012, s. 27).

Enligt Halleröd (2011) är det framförallt barn som saknar de materiella resurserna och stödet hemifrån som reflekterar över skillnaderna. Vidare har detta en effekt på hur dessa barn ser på sina framtidsutsikter. Hur barn tänker kring sin framtid och hur det kommer gå för dem i livet bestäms dels av det sociala arvet från föräldrarna men även av deras egna prestationer. Skolan är då en viktig plats för barn eftersom de där kan få prestera och nå framgångar på egen hand, oberoende av sina föräldrar och sin bakgrund (Halleröd, 2011). Detta är även något som Harju (2008) belyser, då hon kan se att: “skolan kan vara en arena för skapande av självförtroende” (Harju, 2008, s. 87). Här identifierar såväl Angelin och Salonen (2012) som Halleröd (2011) två problem där de för det första menar att skammen kan inverka negativt på identitetsskapandet för barn. För det andra menar de att skammen och stressen barn

känner över sin situation i hemmet kan inverka negativt på skolresultaten. På grund av att de skäms för att familjens bristande resurser inte räcker till för att betala utflykten eller frukten till fruktstunden stannar de hemma och missar därmed delar av undervisningen. De kan även få svårt att prestera när de väl är i skolan på grund av faktorer så som lågutbildade föräldrar eller en bristande tillgång till socialt och kulturellt kapital (Jonsson et al., 2001, refererat i Angelin & Salonen, 2012).

I Rädda Barnens årsrapport *Barnfattigdom i Sverige* (2013) redogör de för hur många barn i Sverige som lever i socioekonomisk utsatthet, även benämnt som barnfattigdom. Begreppet barnfattigdom och hur man mäter det har varit omdebatterat men Rädda Barnen mäter det genom att använda sig av två delmått. Första måttet gäller barn i familjer som får socialbidrag, numera benämnt som försörjningsstöd, och det andra måttet består av familjer med så kallad låg inkomststandard. Inkomststandard är ett mått på om inkomsten, efter skatt och eventuella bidrag, kommer räcka till de mest nödvändiga utgifterna. För att exemplifiera detta kan man utläsa från rapporten att år 2011, vilket är det år som rapporten bygger på, innebar detta en summa på 11 622 kronor i månaden för en familj med en vuxen och ett barn. Samma år var det 12,1% av Sveriges barn som levde i barnfattigdom, alltså 232 000 barn (Rädda Barnen, 2013). Vidare pekar denna rapport på att leva i fattigdom får stora konsekvenser för barn. På grund av bristande ekonomiska resurser kommer deras levnadsvillkor skilja sig mycket från majoriteten i samhället, något som kommer påverka deras förväntningar på framtiden och hur de ser på sig själva och sin tillhörighet i samhället (Rädda Barnen, 2013; Halleröd, 2011).

2.3 Sammanfattning av tidigare forskning

Både Karlsson (2005) och Svallfors (2003) diskuterar i sin forskning att det finns en tveksamhet över hur stor betydelse klassbegreppet och klassindelningen har i dagens samhälle. De menar båda att åsikterna om den minskade betydelsen kan bero på att klassbegreppet har förändrats och blivit mer komplext. De enkla uppdelningar som förr definierade samhällsklasserna har idag förändrats, både vad gäller arbeten och politik.

Angelin och Salonen (2012), Halleröd (2011), Fernqvist (2013) och Harju (2008) är alla överens om att skolan är en viktig plats i barns liv. De menar att för de flesta barn är skolan den första sociala kontext där de kommer i kontakt med andra

barn och därmed kan bli medvetna om ojämlikheter sinsemellan. Efter detta går dock deras åsikter isär där Halleröd (2011) och Harju (2008) menar att skolan kan vara en möjlighet för barn från socioekonomiskt utsatta familjer att lyckas utan att de styrs av sin bakgrund. Å andra sidan menar Angelin och Salonen (2012) att det är just denna grupp som kommer få det allra svårast att lyckas i skolan. Även Streib (2011) betonar att skolan är en viktig plats men lägger fokus på att språket är det som påvisar och reproducerar rena klasskillnader.

3. Teori

I detta avsnitt kommer vi presentera vårt val av teorier, som vi har använt som verktyg för att förstå våra informanternas resonemang kring ojämlikheter.

3.1 Fält, kapital och habitus

Bourdieu's sociologi är främst en kunskapsteori där han vill visa på att: "relationer mellan element är primärt i förhållande till studiet av elementen själva" (Broady, 1991, s. 12). Ett exempel på denna teori är hans tre begrepp, eller forskningsredskap, *fält*, *kapital* och *habitus* vilka han menar kan förklaras separat men inte förstås till fullo utan att ta hänsyn till relationen de har till varandra (ibid.).

Bourdieu (2010) diskuterar kring hur maktrelationer i det sociala livet är uppbyggda. Han anser att klass påverkar denna dynamik men att det är mer komplext än att endast handla om ekonomiska tillgångar. Han menar att faktorer så som utbildning och kultur även har betydelse. För att förstå hur dessa olika faktorer hänger ihop och för att förstå klassbegreppets funktion i samhället i stort använder Bourdieu (2010) forskningsredskapen. Han säger vidare att definitionerna av dessa tre begrepp inte är konstanta utan bör växa fram i deras kontext.

Fält förklarar Bourdieu (2010) som avgränsade grupper med specifika positioner. Personerna inom grupperingarna har gemensamma egenskaper som binder ihop dem i ett fält och samtidigt avgränsar dem från andra. Exempel på fält är det litterära fältet, det akademiska fältet och det vetenskapliga fältet. Dessa fält kan delas upp i mindre fält; det samhällsvetenskapliga och det naturvetenskapliga fältet är exempelvis delar av det vetenskapliga fältet. Personerna inom fälten "äger" tillsammans rätten att värdera det som kännetecknar fältet, dock sker det en konstant *strid* mellan aktörer om vad som är "rätt" och "fel" värderingar.

Kapital förklaras enligt Bourdieu (2010) som en individs tillgång till resurser och värden vilka vid förfogande skapar möjligheter. Exempel på kapital är ekonomiskt kapital, kulturellt kapital och symboliskt kapital. Kapital utger dock endast ett värde om det värderas högt av andra kapitalinnehavare och det därmed finns en marknad för det. Kapital kan enligt Bourdieu (2010) ärvas från föräldrar, förvärfvas genom exempelvis utbildning, växlas in mot andra kapital så som utbildning till ekonomi samt förloras, exempelvis genom sänkt inkomst.

Habitus, förklaras av Bourdieu (2010) som förvärvade vanor som ristas in i kropp och sinne, vilket kan vara sätt att tala, tänka och klä sig. Han menar att detta formas utav en persons klasstillhörighet; att en individ bemöts på ett visst sätt beroende på volymen och sorten av kapital dennes sociala position har och att detta skapar ett habitus (Wright, 2005). Bourdieu (2010) lyfter vidare fram att en individs habitus påverkar hur vi agerar, att habitus i kombination med en social situation genererar i ett visst beteende.

För att ytterligare förstå relationen mellan forskningsredskapen förklarar Bourdieu är att en persons kapital och habitus bestäms utifrån klasstillhörighet och att fältet är de sociala klassernas spelplan där en strid mellan värderingar sker (Wright, 2005).

3.2 Prekariatet

Enligt Standing (2011) behöver vi ett nytt begrepp för att förklara klassamhället. Han anser att arbetsmarknaden idag definieras av globalisering och flexibilitet vilket har skapat en otrygg arbetssituation där temporära jobb så som deltidsjobb, vikariat och timanställningar ökar. Denna nya arbetssituation skapar en osäkerhet för framtiden och för livssituationen som inte tidigare funnits och de som drabbats av förändringen skapar en helt ny samhällsklass: *prekariatet* (Standing 2011). Prekariatets egenskaper tillåter inte att en arbetsidentitet hinner skapas vilket gör att individen inte känner någon solidaritet till arbetsplatsen. Detta menar Standing (2011) kan ge en känsla av det Marx benämner *alienation*, att individen inte anser sig ha en framtid att sträva efter och att dagens prestation inte har betydelse för morgondagen. Att befinna sig i prekariatet är därför oftast negativt betingat och förenat med en känsla av minskad frihet.

Prekariatet innebär, förutom en känsla av alienation, även oro och ilska. Dessa känslor är alla negativa vilket enligt Standing (2011) visar på att prekariatet är en klass man inte vill hamna i och att den kan vara svår att ta sig ur. Prekariatet är ingen homogen grupp utan innefattar många olika sorters individer då många arbeten, oavsett lön, är osäkra och kan ändra förutsättningar.

Standing (2011) menar att få är medvetna om den nya samhällsklassen och resonerar kring att det kan utgöra ett hot, att omedvetenheten tillåter prekariatet att växa.

3.3 Stigma

Att kategorisera människor utifrån olika egenskaper är något som man har gjort i alla tider, för att underlätta för sig själv och för att på detta vis kunna säga något om personers sociala identitet. Om en person besitter en negativ egenskap som på något sätt avviker från den norm som finns i samhället benämner man detta som ett *stigma*, ett begrepp som grekerna skapade för att påvisa något ovanligt och nedsättande hos personen (Goffman, 2011). Goffman (2011) säger att man utgår från det första intrycket som en person ger och att man inte behöver vara medveten om de krav man har ställt upp förrän man inser att personen inte uppfyller dem. Man stigmatiserar personen och ger denne en *virtuell social identitet*, en identitet som omgivningen tillskriver personen. Å andra sidan finns den *faktiska sociala identiteten* som innefattar de egenskaper som personen faktiskt förknippar sig själv med.

Även fast Goffman (2011) använder sig av begreppet egenskaper poängterar han att ett stigma är något relationellt, det är något som uppstår i relationer och att en egenskap som är nedvärderande i ett samhälle kan vara högt värderad i ett annat.

Goffman (2011) lyfter vidare fram att det finns tre former av stigma. För det första nämner han fysiska stigmat så som medfödda handikapp eller att man har fått amputera ett ben. För det andra nämner han psykiska stigmat som kan vara ett personlighetsdrag, en psykisk sjukdom, att man är missbrukare eller arbetslös. Den tredje formen han tar upp är tribala, stambetingade, stigmat som överförs från generation till generation så som nationalitet.

En stigmatiserad person kan uppleva en diskrepans mellan sin virtuella och sin faktiska identitet och kan hantera denna diskrepans på olika sätt, exempelvis kan personen söka sig till en av två grupper för att känna en gemenskap: *de egna* eller *de visa*. Den första gruppen, *de egna*, består av personer i samma situation. Den stigmatiserade kan här känna sig trygg och som hemma då denna grupp består av andra som även de har ett stigma. Detta är dock något som kan slå över, då den stigmatiserade kan se det som ett "straff" att behöva umgås endast med de som har liknande stigmat (ibid., s. 29). Den andra gruppen, *de visa*, är å andra sidan normala människor som har tagit ställning för de stigmatiserade och vill hjälpa dem. Bland *de visa* behöver de stigmatiserade personerna inte utöva någon självkontroll för att dölja sitt stigma och de behöver inte skämmas över det, *de visa* kommer fortfarande se på personen som en vanlig människa även om stigmat kommer att synas (ibid.).

Enligt Goffman (2011) kan den stigmatiserade personen vara *misskrediterad*, då är den stigmatiserade övertygad om att alla ser och känner till stigmat, eller så är personen *misskreditabel* och tror att omgivningen inte känner till eller omedelbart ser stigmat.

3.4 Skam

Scheff (2003) menar att känslor är komplexa, och framförallt om man tittar närmare på *skam*. Han definierar skam som: “a large family of emotions that includes many cognates and variants, most notably embarrassment, humiliation, and related feelings such as shyness that involve reactions to rejection or feelings of failure or inadequacy” (Scheff, 2003, s. 255) och anser att den är en av de primära känslorna i interaktionen mellan människor. Scheff (2003) diskuterar skam utifrån hur andra teoretiker har berört begreppet och lyfter utifrån detta fram att skam har många funktioner. En av dessa är att den får oss att följa den rådande normen; att vi genom att skämmas reglerar vårt agerande så att det inte går utanför den sociala normen. En annan funktion skam har är att den skyddar de *sociala banden*, alltså relationen vi har till människor runt omkring oss. Han menar att människor ser sig själva utifrån hur man tror att andra ser på en själv. Skam fungerar då som en övervakning av våra handlingar, så att vi vet när vi har gjort något som kan upplevas negativt och som kan hota de sociala banden.

Scheff (2003) anser vidare att skam döljs och menar att Kaufmans resonemang om att samhällets kultur är skambaserat visar på detta, att: “there is shame about shame” (Kaufman, 1989, refererat i Scheff, 2003, s. 240). Scheff (2003) lyfter fram att det är tabu att både känna och prata om skam och att vi då hellre låtsas som att den inte existerar. Vidare säger han att detta beteende existerar på grund av skammens starka koppling till hotet av de sociala banden, att det gör oss aktsamma över vad vi gör och säger. Scheff (2003) menar dock att detta är ett vanskligt sätt att hantera skam på, då det skapar distans mellan människor. Istället lyfter han fram att vi borde synliggöra skammen; delar vi den skamfyllda situationen med varandra stärks relationen och skammen för med sig någonting gott.

3.5 Reflektion av teorikombination

Teorierna vi har valt är olika till sin natur, då de kan förklara fenomenet vi har valt att undersöka på olika nivåer, och vi kommer därför nedan redovisa för att de kompletterar varandra.

Goffman (2011) och Scheff's (2003) teorier menar vi förklarar hur individer interagerar med varandra, på en så kallad mikronivå. Trots att Goffman (2011) är tydlig med att samhällets normer påverkar oss fokuserar han ändå på interaktionen mellan individer. Hans begrepp stigma förklarar hur vi tillskriver varandra en social identitet. Scheff (2003) pratar i sin tur om att skammen styr hur vi agerar, att den kontrollerar våra handlingar. Trots att skam är en känsla som kommer inifrån medan stigma är något som omgivningen tillskriver oss menar vi att de kan förhålla sig till varandra då de har vissa beröringspunkter.

Vidare menar vi att Standing (2011) istället belyser vårt undersökningsområde på en makronivå. Hans teori förklarar hur globaliseringen har haft en påverkan på arbetsmarknadens utformning på det sätt att den idag präglas av osäkerhet och flexibilitet. Han menar att detta har format en ny samhällsklass, prekariatet, vilken allt fler människor blir en del utav.

Vidare försöker Bourdieus (2010) teori binda samman dessa två nivåer. Han menar att hans tre begrepp fält, kapital och habitus, som förklarar samhället från makro- till mikronivå inte går att förstå utan att titta på dess relation till varandra.

4. Metod

4.1 Introduktion till kvalitativ forskning

Inom den kvalitativa forskningen handlar det om att man har ett intresse av att förstå ett visst socialt fenomen och tolka det utifrån den mening som människor ger det (Hennink, Hutter & Bailey, 2011; Kvale & Brinkman, 2009). Det sociala fenomen vi ville undersöka var ojämlikheter bland barn och vi ämnade göra detta genom intervjuer. Denna forskningsmetod var till fördel för oss då våra informanter gavs möjlighet att tala fritt kring sina upplevelser och erfarenheter. Vidare valde vi att göra en semi-strukturerad intervju då det var fördelaktigt för oss att kunna ändra ordningsföljden på frågorna och även utesluta de som inte blev relevanta (ibid.).

Vi tolkade sedan det som våra informanter hade berättat vilket innebär att vi har haft en hermeneutisk ansats, då hermeneutik betyder tolkningslära. Inom hermeneutiken talar man om *den hermeneutiska cirkeln* som betyder att: ”delen endast kan förstås ur helheten och helheten endast ur delarna” (Alvesson & Sköldberg, 2008, s 70). Under arbetets gång har vi pendlat mellan att titta på detaljer i vårt material för att analysera helheten av fenomenet, såväl som tittat på ojämlikheter i stort för att förstå specifika uttalanden som våra informanter har gjort. Vi kan därför hålla med Kvale och Brinkmann (2009) som säger att cirkeln är något produktivt, som kan ge oss en djupare förståelse för det vi ser.

4.2 Urval av informanter

I kvalitativa studier ämnar man inte hitta informanter som ska kunna representera populationen i stort utan man är intresserad av personer som utförligt kan berätta om det fenomen man vill undersöka. Detta för att man ska kunna hitta de små nyanserna i deras beskrivningar om fenomenet (Hennink, Hutter & Bailey, 2011; Kvale & Brinkmann, 2009).

Vi har intervjuat fem personer, en man och fyra kvinnor. De binds alla samman av att de är ideellt engagerade eller anställda inom organisationer som arbetar med frågor som berör barn och ungas rätt i samhället. De har en god inblick i barnens liv och hur ojämlikheter kommer till uttryck i deras vardag och vi menar att deras medvetenhet har gett oss en intressant inblick i hur fenomenet kan upplevas. Vi har även kunnat dra slutsatsen att informanterna, som utomstående aktörer, kunde

prata mer öppet om ojämlikheterna då de inte är direkt berörda och att de därför har gett oss information som hade kunnat vara känslig och svår att få fram om vi pratade direkt med de berörda.

4.2.1 Dilemman med urval av informanter

Med vårt urval av informanter följde vissa dilemman som vi kommer att redogöra för här. För det första kan det vara vanskligt att veta om informanternas berättelser grundar sig i egna upplevelser och erfarenheter eller i organisationernas värderingar. Dock upplevde vi inte detta som ett väsentligt problem i vår studie då de inte hade haft sina upplevelser och erfarenheter att dela med sig av om de inte hade arbetat inom dessa organisationer. Man kan säga att vi använde oss av en så kallad expertintervju, där informanterna besitter mycket kunskap men samtidigt står utanför den verklighet som de lyfter fram (Holme, 1997). Här identifierade vi en andra svårighet, nämligen hur vi skulle förhålla oss till informationen som gavs. Detta anser vi kan belysas med hjälp av Goffmans (2011) föreställning om stigmatiserades förhållande till de visa. Våra informanter kan anses tillhöra den typ av visa personer som har valt att ta ställning för de stigmatiserade och kämpar för deras rättigheter i samhället. Å ena sidan är våra informanter "normala" och går därför inte att likställa med de stigmatiserade, å andra sidan kan de efter ett godkännande av de stigmatiserade få vara en del i gruppen då de har de vunnit ett förtroende hos dem (Goffman, 2011). Informanterna får, i sin roll som de visa, höra en o censurerad version av barnens verklighet då barnen inte behöver skämmas för sitt stigma i deras närvaro. Vi anser att vår vilja att dela med oss av denna information hamnade i konflikt med en insikt om att vi inte kunde veta vilken kunskap det var vi fick, då det är en flytande gräns mellan de vises berättelse och barnens verklighet. Vi ämnade därför endast förhålla oss till informanternas uppfattning, om vi ibland berör den verklighet som ligger till grund för vad de berättar är det ett försök att förstå deras berättelser.

4.3 Intervjuförfarandet

Inför intervjuerna konstruerade vi en intervjuguide (se bilaga 1) som sedan kom att fungera som ett stöd under intervjuförfarandet. Då vi valde att göra en semi-strukturerad intervju var även intervjuguiden av denna natur, dock var den utformad

utifrån olika teman för att vi skulle vara säkra på att vi täckte in det område vi ville undersöka. (Hennink, Hutter & Bailey, 2011; Kvale & Brinkmann, 2009)

Intervjuerna genomfördes i lokaler som tillhörde informanternas organisationer och vi satt båda med vid intervjutillfället för att kunna samla in så mycket intryck som möjligt och för att båda skulle kunna följa upp på uttalande som informanterna gjorde.

Intervjuerna varade mellan 35 och 75 minuter och det inträffade inget oförutsett under någon av dem. Vi spelade in dem för att underlätta vårt senare analysarbete. Vi genomförde vårt analysarbete i tre steg där det första var en individuell kodning, det andra en gemensam diskussion av vår kodning och det tredje avslutande steget var en tematisering av materialet. Vad som kan ske när man utför ett analysarbete är att materialet riskerar att förlora sin ursprungliga innebörd, till exempel att ord lyfts ur sitt sammanhang och får en annan betydelse då informationen behandlas under många steg. Detta förhöll vi oss till genom att kontinuerligt titta tillbaka på vårt transkriberade material för att kontrollera att vi utgått från det våra informanter hade berättat.

4.4 Etiska överväganden

Såväl Vetenskapsrådet (2011) som Kvale och Brinkmann (2009) betonar centrala delar vad gäller forskningsetiken, där de fyra stora delarna är samtycke, konfidentialitet, konsekvenser av forskningen och forskarens roll. Då vårt uppsatsämne inte var av känslig natur var det främst delarna som berörde samtycke och konfidentialitet som vi behövde förhålla oss till. Informanterna gav alla sitt samtycke vid en initial kontakt via mejl och väl på plats försäkrade vi oss om att de var införstådda med intervjuens syfte. Vidare bad vi även om deras samtycke till att få spela in intervjun. Konfidentialiteten hanterade vi genom att göra såväl informanten som den organisation de är representant för anonyma i vårt arbete.

4.5 Validitet och reliabilitet

För att kunna säkerställa vilken kvalitet det är på forskningen mäter man vilken validitet, reliabilitet och hur generaliserbar ens data är. Vissa forskare menar att man inte kan använda dessa begrepp när man pratar om kvalitativ forskning men vi anser att det är relevant att diskutera dem. Vi har tittat på hur LeCompte och Goetz (1982,

refererat i Bryman, 2012) lyfter fram dessa begrepp och de menar att det finns både extern och intern reliabilitet såväl som validitet. De menar att extern reliabilitet innebär huruvida man kan upprepa studien eller inte. Detta är något som är omöjligt i kvalitativ forskning då det inte går att skapa precis samma sociala inramning som fanns vid första intervjutillfället. Detta är något som stämmer överens med vår studie men vi anser att den information vi får fram ändå är intressant.

Intern reliabilitet innebär att om det finns två observatörer ska dessa komma fram till samma, eller åtminstone liknande, slutsatser om vad de har sett och hört (Bryman, 2012). Den interna reliabiliteten kan anses vara hög i vårt arbete eftersom vi gjorde en enskild kodning på vårt material och ändå hade liknande tankar och resonemang om intervjuerna när vi sedan diskuterade dem för att nå fram till den gemensamma tematiseringen.

Extern validitet betyder att datan som man har samlat in kan vara generaliserbar, även i en annan social kontext (ibid.). Detta var inget som var möjligt i vårt arbete men å andra sidan var det inget vi var intresserade av, utan vi ville ha just den nyanserade och uttömmande informationen vi fick fram vid våra kvalitativa intervjuer.

Intern validitet innebär att de slutsatser man drar utifrån det insamlade materialet ska vara giltiga och trovärdiga (ibid.). Det är omöjligt för oss att veta huruvida den information våra informanter delgav oss var sanningsenlig eller inte, men då det är just deras åsikter och tankar vi är intresserade av var det detta vi sedan analyserade.

5. Analys

Nedan presenterar vi resultatet av vårt empiriska material, i kombination med den analys vi gjort för att utifrån ett sociologiskt perspektiv förstå hur våra informanter diskuterar ojämlikheter. Analysen är uppdelad i två huvudrubriker då den ämnar svara på våra två frågeställningar.

Först kommer en kortare presentation av våra informanter för att ge läsaren en möjlighet att skapa sig en uppfattning om vad som präglar den information de har gett oss.

5.1 Presentation av informanter

Informant 1 är en kvinna i 50-årsåldern med bakgrund inom folkbildnings- och studiefrämjande världen. Hon arbetar sedan två år tillbaka som samordnare inom en organisation som främst inriktar sig mot välgörenhetsarbete och har tidigare varit verksam som friskvårds- och stressterapeut.

Informant 2 är en man i 50-årsåldern med bakgrund som lokalpolitiker och har även arbetat på tingsrätten. Han har tidigare varit verksam inom olika former av välgörenhetsarbete men arbetar idag inom den organisation han själv har startat.

Informant 3 är en kvinna i 30-årsåldern som arbetar som verksamhetsutvecklare inom en organisation med barnrättsperspektiv. Hon arbetar även med skolfrågor och är aktiv inom organisationens internationella arbete. Informanten började inom organisationen som praktikant.

Informant 4 är en kvinna i 65-årsåldern med arbetslivserfarenhet inom gymnasieskolan samt som chef för en forskningsutvecklingsenhet för kommunens skolor. Hon sitter nu som vice ordförande för frivilligverksamheten i en organisation som arbetar med både välgörenhets- och barnrättsfrågor.

Informant 5 är en kvinna i 30-årsåldern som sedan flera år är aktiv inom ett antal organisationer med fokus på barnfrågor och hennes huvudområde är barnfattigdom.

5.2 Ojämlikheter och deras konsekvenser

Då alla våra informanter är engagerade inom organisationer som arbetar för att utjämna de orättvisor och ojämlikheter de ser bland barn talar de alla öppet och utförligt om dessa ojämlikheter.

Den främsta ojämlikheten som informant 4 uppfattar bland de barn hon kommer i kontakt med är hur deras kunskaper i det svenska språket skiljer sig åt: “det vi framförallt ser det är ju [...] att inte ha språket, det tycker jag är den, den viktigaste” säger hon när vi frågar om vilka ojämlikheter hon ser. Informant 4 vidareutvecklar detta och menar att det antingen kan bero på att barnen inte är födda i Sverige eller på att de har föräldrar som inte har gått i skolan särskilt länge, om ens alls. Hon menar att detta blir tydligt i undervisningen:

så fort skolan går över i mer abstrakt språk, vilket faktiskt händer ganska tidigt i skolan, eller ta till exempel Astrid Lindgrens böcker, de är fyllda med abstraktioner och metaforer som våra barn växer upp med, men, men som de barn som då kanske kommer i kontakt med Astrid Lindgren när de börjar skolan, då är de första, alltså det är jättemycket som är fullständigt främmande och där begreppen och orden inte finns, så det är, och då blir det ju såhär, då blir det här med Astrid Lindgren istället för att bli en guldgruva så blir det en källa till ett vidgat gap mellan de som kan och de som inte kan

Vi menar att informant 4 lyfter fram att bristande kunskaper i språket missgynnar barnen i skolan men även senare i livet, något som liknar de resonemang Streib (2011) för i sin forskning. Såväl Streib (2011) som vår informant betonar alltså att språket kan vara en orsak till ojämlikhet men vad som skiljer dem åt är att Streib (2011) mer explicit uttrycker att det beror på vilken klasstillhörighet barnen har. Informant 4 tar istället upp nyckelord så som familj, föräldrar och att “ha med sig det hemifrån” för att förklara ojämlikheter i språket. Vi får en uppfattning om att det vår informant pratar om i själva verket också kan relateras till klass men att hon ger uttryck för det genom andra ord. Det hon betonar skulle enligt oss kunna förklaras utifrån Bourdieus (2010) resonemang kring att kapital kan ärvas.

Att informant 4 själv inte pratar om detta som klasskillnader tror vi till viss del kan ha sin förklaring i organisationens inställning till begreppet klass då hon säger att: “vi pratar nog mer om socioekonomi än om klass”. Vi får uppfattningen om att hon kan se klasskillnader men att de inom organisationen inte pratar om det i de termerna. Vidare framför informant 1 i ironisk ton att: “vi ska ju inte ha det begreppet i Sverige heller ju, det finns ju inte mer hos oss, vi är ju så jämlika och alla lever i nån sån happyplace”. Vi får uppfattningen om att även hon ser klasskillnader men att hon

samtidigt menar att det finns en allmän bild av att Sverige är jämställt och att klassbegreppet därför inte fyller en funktion längre. Här anser vi att Svallfors (2004) begrepp de-artikulering kan bli aktuellt, han menar att klass inte längre är ett lika omdebatterat ämne inom politiken och vi tänker att detta även kan påverka dessa organisationer. Eftersom deras syfte är att hjälpa, representera och uppmärksamma de som behöver hjälp behöver de göra det i ord som är aktuella i samhället så att budskapet når fram och då är kanske inte klass det mest användbara. Informant 3 trycker dock starkt på att de inte använder sig av begreppet klass just på grund av att de inom organisationen anser att det har en stark koppling till politiken:

ibland kan det hända att vi undviker begrepp som förknippas till en viss partipolitisk tillhörighet eller en viss sida på en höger-vänster-skala, just för att vi vill inte att fokus ska flyttas från barnen utsatthet, och [...] vi vill också vara trovärdiga i olika sammanhang att man ska lyssna på oss, oavsett sin egen politiska uppfattning

Vidare tar även informant 1 upp en annan aspekt av varför hon menar att man inte diskuterar klass längre då hon säger att: "förr var det ett begrepp som alla pratade om och som var okej att prata om men många tycker det är lite jobbigt att prata om det idag, och det är lite fult.". Hon bekräftar även vår uppfattning om att hon faktiskt ser klasskillnader då hon säger:

Man kanske nämner att man är skillnad från andra men kanske inte att man kallar det för klass. Ni förstår hur jag tänker..? På ett annat sätt. För mig är det ju fortfarande samma, men att kanske den som kallas för underklass har höjt sig ett steg till en halv medelklass eller något sådant men det är ändå stora skillnader oavsett vad man kallar dem för ord.

Trots att våra informanter inte är helt eniga i hur de definierar och diskuterar klass menar vi ändå att vi kan finna ett resonemang som liknar det som Karlsson (2005) för i sin forskning. Informant 1's citat ovan visar tydligt på att hon kan se klasskillnader men att de kanske inte benämns med de orden. Vidare nämner hon även att klasserna inte omfattas av samma yrken som de gjorde förr, något som även informant 3 uppmärksammar: "i takt med att arbetsmarknaden förändras så har ju kraven på utbildning också förändrats [...] det är inte exakt samma yrkesgrupper som jag tänker i arbetarklasstermer".

Såväl informant 3 som 5 säger att de väger in utbildningsnivå när de ska definiera klass och informant 5 säger även att: "inkomster speglar inte alltid jättebra, för det är ju också en fråga om att barn har olika kulturellt kapital". Detta, tillsammans med att våra informanter poängterar att det är viktigt vilka förutsättningar

man får med sig hemifrån, liknar Bourdieus (2010) teori om att klasstillhörighet och tillhörande maktfördelning beror på fler faktorer än de rent ekonomiska.

Den form av ojämlikhet som våra informanter diskuterar livligast kring är barnfattigdom. De har dock något olika beskrivningar av hur begreppet bör förstås; informant 3 berättar att: “det mått som vi använder för att beskriva barns ekonomiska utsatthet i Sverige är barnfattigdom”, medan informant 2 förklarar att: “min definition av barnfattigdom är ju till exempel de som inte får, de som inte får med sig någon frukt hemifrån som inte får med sig någon matsäck på utflykterna eller andra som inte följer med på utflykterna” och informant 1 säger i sin tur att: “barnfattigdom [...] vilket betyder att man inte har råd till det som ska så kallat ingå i normalt liv, kanske köpa alla kläder och ha fritidsaktiviteter och kunna åka på semester kanske någon gång per år”.

Trots att alla våra informanter ser konsekvenser av barnfattigdom dagligen uppfattar vi att de upplever begreppet som svårt att använda. Informant 5, som har arbetat med barnfattigdom länge, säger att: “det uppfattas fortfarande som väldigt kontroversiellt och stötande och väldigt en fråga som är svår att diskutera”. Även informant 1 lyfter fram att de inom organisationen stöter på problem när de använder begreppet barnfattigdom:

Jag gillar ju egentligen uttrycket men det är lite svårt för vissa blir lite provocerade ibland när vi föreläser och säger barnfattigdom. För då tycker man att det finns i Afrika och i Indien och andra delar av världen.. och då säger man att: 'ja det finns det'. Och det är ju, det går liksom inte att jämföra med det vi har här, men nu pratar vi ju om Sverige, ja, som ska vara en välfärdsstat där inga far illa och där alla har det bra och där alla har tak över huvudet och mätta magar och kläder på dig. Vilket så inte är fallet. Så därför har vi försökt kalla det för socioekonomiskt utsatt, sen vet inte alla vad det betyder så det är lite svårt och så där.

Vi får uppfattningen att informanterna tror att den starka kritik barnfattigdomsbegreppet har fått bidrar till att personer utanför organisationerna har svårt att förhålla sig till det, och att det i sin tur leder till att de själva inte vet i vilken utsträckning och hur de ska använda det. Organisationerna vill påvisa för allmänheten att det finns många barn som idag lever i barnfattigdom men informant 1 menar att de ofta får göra det genom att “faktabomba” med statistik. Trots att de inom organisationerna tydligt ser att det finns anser de att de måste hålla sig till siffror för att det ska verka trovärdigt och förståeligt för utomstående. Detta är något som vi upplever att de finner olyckligt då de önskar att människor utanför organisationerna hellre hade uppmärksammat det faktiska problemet och vilka konsekvenser det får,

istället för att fokusera på vad begreppet innebär. Som citatet ovan visar använder sig de verksamma inom informant 1's organisation även av begreppet socioekonomiskt utsatta. Detta gör de i tron om att det är ett begrepp som fler människor kan förhålla sig till. Informant 4 uttrycker sig dock lite annorlunda, då hon menar att begreppet kan vara svårt att använda: "jag förstår ju att man måste använda det för att definiera en kategori, men jag tycker väldigt illa om att använda det när människor som är drabbade av socioekonomisk utsatthet är närvarande". Hon säger att det blir en "form av stigmatisering" att använda sig av begreppet när man pratar med någon som befinner sig i denna situation. Vi uppfattar det som att vår informant här har uppmärksammat det som även Goffman (2011) tar upp angående stigma, nämligen att de stigmatiserade inte alltid vill söka sig till de egna. Informanten tydliggör att det inte är upp till henne att ytterligare påvisa det stigma som andra redan har befast dem med.

Åsikten om att man inte bör använda begreppet socioekonomisk utsatthet inför "människor som är drabbade" säger informant 4 sedan själv emot när hon förklarar att man måste våga prata om det för att det ska kunna ske en förändring. Detta tycker vi visar på hur svårhanterligt detta ämne är när till och med de som arbetar dagligen med det känner att det är svårt att prata om i vissa sammanhang. Vi funderar på om detta kan bero på att det för informanten är enklare att diskutera ämnet inom organisationen med personer som, precis som hon, är i sin yrkesroll. När hon däremot diskuterar det med de drabbade upplever vi att hon tycker det är svårt att använda sig av begreppet då det är negativt betingat.

Vidare menar informant 5 att begreppen "fattig", "barnfattigdom" och "socioekonomiskt utsatt" är förknippade med skam och stigma och hon betonar att man måste lyfta frågan. Hon uttrycker att man måste "våga ta i frågan" och "kunna prata om frågan" för att den inte ska fortsätta bli förknippad med skam och stigma. Hon tar vidare upp att barnfattigdom är något som beräknas utifrån de vuxnas ekonomi och diskuterar därför kring hur hon uppfattar att man blir bemött som fattig. Hon anser att det finns många negativa föreställningar om fattiga och menar att detta leder till att de sällan pratar om sin situation:

väldigt få människor som är öppna och ärliga med sin situation för det är väldigt svårt för då följer massa andra föreställningar om den människan med eftersom människor överlag ofta har en väldigt negativ bild av fattigdom. Som självförvållad, eller att man är oansvarig med pengar [...] Man säger inte bara att man är fattig, utan man säger också att 'jag vill inte arbeta', 'jag är lat', 'jag vill leva på andras skattepengar'

Informant 3 uppfattar att barn har lättare att prata med dem inom organisationen än med sina lärare om sin situation:

ofta är det ju så skamfyllt att berätta, och då är det kanske inte så lätt och har man inte en förtroenderelation som växer upp i den situationen så kanske man [som lärare] inte får höra det själv och då är det ju bra att vi tar fram barns berättelse på det sättet, för vi vet att det är väldigt förknippat med skam att berätta om att man har ont om pengar

Informant 3 säger att det är bra att det skamfyllda synliggörs, att det för med sig en medvetenhet bland lärarna. Detta anser vi kan analyseras utifrån vår uppfattning om Scheffs (2003) teori; han menar att skam bör uppmärksammas för att de sociala banden då stärks vilket gör skammen till någonting positivt. Då vi endast kan utgå ifrån vår informants tolkning vet vi inte hur de sociala banden mellan lärare och barn ser ut, däremot uppfattar vi att hon upplever att lärarnas medvetenhet bringar någonting positivt. Hon har tidigare i intervjun även tagit upp hur de inom organisationen har svårt att få lärare att fråga barn om sin situation, då de tycker att det är skambelagt. Vi menar att informanten här uppfattar det som att organisationen kan bidra med att minska denna skam i och med att de lyfter fram barns berättelser.

Våra informanter tar vidare upp att de är övertygade om att skammen som, de menar, är hårt knuten till barnfattigdom och socioekonomisk utsatthet leder till en del konsekvenser. De ger alla exempel på hur skammen styr och påverkar hur barn såväl som föräldrar och även lärare agerar. De menar att barn tidigt blir medvetna om de ojämlikheter som finns och att de blir duktiga på att dölja dem. Informant 3 säger:

redan i tidig ålder så är man medveten om hur ... ekonomiska situationen är hemma och man tar ett stort ansvar för familjens ekonomi och [...] kanske, inte ställer frågan till sina föräldrar om pengar för att man vet att man inte kommer att få [...] och då säger man hellre att man inte vill vara med på just den skolutflykten eller hittar på anledningar till att man inte vill gå på just den idrotten på fritiden för att man vet att det är för dyrt eller kostar pengar

En annan aspekt av hur skammen påverkar barn tar informant 2 upp: “jag känner själv till flera barn som till exempel väldigt frekvent blir sjuka när det är dags för utflykter, därför att deras föräldrar [...] helt enkelt inte har resurserna till matsäcken.”

Vidare tar informant 5 upp hur skammen påverkar föräldrar; hon säger att det är vanligt att föräldrar i socioekonomiskt utsatta familjer köper vissa “kapitalvaror” med “stark symbolisk laddning” till sina barn för att dölja sin situation. Även informant 1 pratar om hur hon har sett föräldrar som omdistribuerar sina resurser, exempelvis genom att köpa nya skor till sina barn trots att de själva är i större behov

av ett par. Informanterna menar här att familjerna de kommer i kontakt med lägger stor vikt vid vad Bourdieu skulle benämna som symboliskt kapital, eftersom att äga materiella saker visar omvärlden att man även har ett högt ekonomiskt kapital.

Informant 5 tar ingen ställning till huruvida det är bra eller dåligt att föräldrar omdistribuerar sina resurser men menar att det kommer att få konsekvenser för barn att leva i en socioekonomiskt utsatt situation. Hon säger till exempel att de kommer försöka dölja sin situation genom att undvika att bjuda hem sina kompisar, eftersom de skäms för hur de har det hemma. Återigen menar hon att skammen är central och att den kontrollerar hur både barn och föräldrar agerar.

Vidare vill informant 1 poängtera att det borde finnas en större förståelse, från omgivningens sida, för personer som lever i en socioekonomiskt utsatt situation då hon menar att alla kan hamna där. Hon säger att: "om man får rätt hjälp så kan alla ta sig ifrån någonting, för alla kan vi hamna där. Det är inte bara en viss grupp som hamnar där utan alla kan vi någon gång hamna i ett ställe som är tungt och tufft.". Även informant 2 är inne på detta:

Det är faktiskt ganska många som har skaffat barn när de hade det gott ställt och när föräldrarna hade jobb och så vidare. Sen är det så lätt att konstatera att i dagens samhälle så är det ingen, hur länge man än har jobbat på en arbetsplats som går säker.

Detta är något som vi anser kan analyseras i förhållande till Standings (2011) begrepp prekariat. Standing (2011) har mött en del kritik för sitt begrepp, då det anses vara ett för vagt och komplext klassbegrepp eftersom han menar att det kan omfatta alla; detta till trots menar vi att informanterna beskriver samhället likt han gör. De poängterar att vem som helst kan hamna i en situation där de kommer att behöva hjälp från deras organisationer och informant 1 berättar även att deras "medlemmar" kommer och går i verksamheten. Hon säger att de befinner sig på olika platser i livet och har olika syn på sina framtidsutsikter, att vissa har gått igenom mer och andra mindre men att de ändå kan samlas hos dem. Informanterna för även fram att de hjälper personer som lever under otrygga levnadsvillkor och som därför kan känna en uppgivenhet inför sin vardag. Dessa beskrivningar som vi får från informant 1 och 2 anser vi passar in på den nya samhällsklassen prekariatet.

5.3 Var ojämlikheterna främst skapas

Förutom att undersöka vilka ojämlikheter informanterna uppfattar vill vi även ta reda på om de har någon uppfattning om i vilka sammanhang de uppkommer. Frågan är något som engagerar alla våra informanter och det visar sig att de alla har starka åsikter. Vi finner även att deras svar till viss del överensstämmer om så med en viss nyansskillnad.

Informant 1 nämner att fritidsaktiviteter är ett sammanhang där ojämlikheter syns. Hon berättar att många av de familjer hon möter i sitt arbete lever i socioekonomisk utsatthet och att deras möjligheter till fritidsaktiviteter skiljer sig ifrån familjer med en större ekonomisk trygghet. Som exempel tar hon upp barnkalas och de ojämlikheter det skapar: ”på fritidsaktiviteter, är det stor klasskillnad upplever jag det som, med kalas vet jag inte vad de kostar, men minst 100 spänn per styck och jaa, vill man då bjuda klassen som vissa skolor har, ja...”. Informanten förklarar att barnkalasen därför är ett sammanhang som tydliggör vilka barn som har de ekonomiska förutsättningarna och vilka som inte har. Hon lyfter även fram att hon träffar många barn som varken varit på kalas eller själv hållit i något, då deras familjer inte har haft råd med de utgifter som det innebär. Detta menar hon har en stor påverkan på barnen som känner att de missar något.

Förutom informant 1's tankar om fritidsaktiviteter som ojämlikhetsskapande är det endast ett annat sammanhang som våra informanter tar upp där de ser att ojämlikheter uppkommer, nämligen i skolan. Först och främst har de en bild av att skolan är en plats med möjlighet att främja rättvisa och jämlikhet; informant 1 uttrycker att: ”skolan är ju jätteviktig, på många olika sätt, i olika nivåer, för nästan alla, och få den mer rättvis känns viktigt, faktiskt, för alla, för då har ju alla en chans att kunna bli någonting.” Även informant 3 uttrycker dessa åsikter när hon säger att: “de flesta barn har det bra i skolan och får sina rättigheter tillgodosedda [...] vi försöker att prioritera de barn som vi ser inte får de stöd de behöver”.

Informanternas åsikter om skolan som en plats där jämlikhet bör främjas stämmer överens med det Angelin och Salonen (2012) tar upp i sin rapport:

En av de grundläggande värdegrunderna i det svenska skolsystemet vilket också fastslås i skollagen är att barn skall ha lika villkor och att skolan skall vara en arena som verkar som en utjämnande faktor där sämre grundförutsättningar inte skall innebära sämre utbildning. Att de skolor där ekonomiskt utsatta barn är överrepresenterade är välfungerande och medvetet förhåller sig till dessa barns specifika förutsättningar ter sig utifrån ovanstående forskning som ytterst relevant för deras framtida levnadsvillkor (Angelin & Salonen, 2012, s. 25)

De två informanter som tar upp skolan som möjlig plats till jämlikhet anser vi dock uppfattar förverkligandet av detta något olika. Informant 1 förklarar att de inte har något samarbete med skolan då de är en oberoende organisation: "man får inte lov att gå in och blanda sig med i skolans värld". Hon förklarar att de inte har möjlighet att dela med sig av sina kunskaper och erfarenheter till skolan, och vi upplever att hon anser att det är orsaken till att en förändring i skolan är svår. Informant 3 däremot, som också talade om skolan som en tänkbar rättvis plats, berättar att de har ett nära samarbete med skolan. Utifrån detta lyfter hon fram att skolan kan hjälpa till att förverkliga de frågor som de i hennes organisation arbetar för, hon ser skolan som en plats där förändring kan ske. Vi får därför uppfattningen att åsikterna om skolans möjlighet till förändring beror på hur stor inverkan de anser sig ha inom organisationerna. Har man som informant 1 lite inverkan kan det kanske upplevas som svårlöst medan man som informant 3, med större inverkan, istället ser möjligheterna.

Om vi istället lyfter fram hur informanterna upplever att skolan faktiskt ser ut idag så delar de alla åsikten att skolan är den plats där ojämlikheter synliggörs och till viss del även skapas. Informant 2 uttrycker att skolan skapar ojämlikheter genom att begära extra avgifter. Han hänvisar till 10:11§ Skollagen (2010:800) när han förklarar att skolan endast får begära vad som benämns som en "obetydlig summa", något som han menar att skolan inte följer. Han anser att de matsäckar, den utrustning och de utflyktspengar som skolan kräver överstiger skollagens riktlinjer och betonar att skolan begär för mycket:

Även om skolan säger att det är frivilligt så framställs det ofta som ett krav, i och med att skolan väldigt ofta... aggressivt påminnande om det här med att skicka med frukten och utelämnar ofta information om att det är frivilligt så att det känns ju också som ett tvång.

De ojämlikheter dessa utgifter skapar menar informanten genererar i ett utanförskap. Han förklarar bland annat att många av de drabbade barnen avstår från att medverka på aktiviteter och utflykter, på grund av kostnaderna.

Informant 4 betonar en annan form av ojämlikhet som även den är relaterad till skolan, att förutsättningarna i skolan ser olika ut beroende på vilket område de ligger. Hon menar att det finns större tolerans för "stök" och att det är lägre förväntningar på barns prestationer i skolor där majoriteten av barnen lever i socioekonomisk utsatthet. Likt hennes resonemang förklarar informant 3 att barn får

med sig helt olika kunskaper beroende på var skolan ligger geografiskt och att det påverkar deras framtidsvillkor: "de områden där barnfattigdomen är hög, är skolresultaten lägre, där är det färre som klarar grundskolan, med godkända betyg och det är ett stort samhällsproblem". Informant 4 berättar även om en intervju hon gjort med en kvinna som gått på en skola i ett socioekonomiskt utsatt område. Hon hade i sin intervju ställt frågan: "vad skulle du vilja att vi gjorde som en ideell organisation?" och kvinnan hade svarat: "lära barn och unga i Rosengård precis samma sak som man lär sig om man växer upp i Limhamn, Bunkeflo". Informanten anser att detta lyfter fram att barns förutsättningar till viss del bestäms utav hur de behandlas i skolan och det är här förändringen måste startas för att skolan ska bli den jämlika plats den kan vara. Halleröd (2011) lyfter i sin forskning fram att skolan är en viktig del, en plats där barn får prestera på egen hand, utanför det sociala arvet. Vi uppfattar att informant 4 upplever att alla skolor inte möjliggör detta utan att de istället kan utgöra ett hinder.

Vi upptäcker att både informant 2 och 4 samt informant 1 har fokus på ekonomiska ojämlikheter, att det genomsyrar deras resonemang om vad som är den främsta ojämlikheten. Vi uppfattar det dock inte som förvånande att de tar upp problemen utifrån en ekonomisk kontext, då de alla arbetar med barn i en ekonomiskt utsatt situation.

Vår tredje informant menar istället att skolan skapar ojämlikheter genom att brista i sitt "kompensatoriska uppdrag". Det hon främst syftar på är att skolan inte erbjuder läxhjälp. Hon menar att skolorna, genom att inte stödja eleverna i läxläsningen, lägger ett för stort ansvar på barnen och på deras föräldrars närvaro och kunskapsresurser. Informanten förklarar att ett barn som kommer ifrån ett mindre studievant hem där miljön är stökig har sämre förutsättningar än barn vars familj har större möjligheter att stötta i studierna. Hon menar att skolan skapar ojämlikheter mellan barn genom att inte ge alla samma möjlighet till stöd, vilket i sin tur ger olika förutsättningar till kunskapsinhämtning.

Vi anser att informant 3's resonemang kan analyseras utifrån vår uppfattning av Bourdieus (2010) teori. Vi lägger märke till att hennes resonemang kring kunskapsresurser kan vara exempel på det Bourdieu (2010) benämner utbildningskapital som barnet förvärvar och att skolan kan liknas vid fältet. Ett kapital ges främst fördelar på det egna fältet där det tillskrivs värde, dock krävs att det finns en marknad för det (Wright, 2005). Vi anser dock att informanten menar att skolan

ska vara en plats där förutsättningar inte ska privilegieras, att de bör frångå sådana värderingar och istället låta barn prestera på lika villkor. När vi tittar utifrån Bourdieus (2005) teori värderas alltid kapital varför skolan inte borde kunna vara den plats som informant 3 efterfrågar. Dock menar hon att det är skolans ansvar att trotsa dessa svårigheter, framförallt om skolan kan göra skillnad genom att erbjuda läxhjälp.

Precis som informant 3 uttrycker anser även informant 1 att skolan brister i sitt kompensatoriska uppdrag. Hon menar att skolorna idag brister i resurser vilket gör att lärarna inte har möjlighet att stödja sina elever i den utsträckning de vill. Hon förklarar det som att:

det handlar om att ha råd till resurser och att lärarna vill lära ut och inte hålla på med administration, för det tar ju halva tiden... och det var bara så liten tid du undervisar och det är inte konstigt att folk inte klarar matten eller inte klarar det eller det, lärare ska lära, de ska vara en pedagog som är där och ger sina elever kunskaper och undervisning och som slipper att skriva 28 rapporter

Dock poängterar hon att det endast är vissa skolor som är drabbade, att problemen främst finns i de skolor som ligger i socioekonomiskt utsatta områden, åsikter som liknar de informant 3 uttrycker.

Våra informanter verkar kunna föras samman under uppfattningen att ojämlikheter uppkommer och synliggörs i skolan. Vi funderar dock över hur det kommer sig att organisationerna synliggör olika problem, trots att de jobbar med liknande frågor. Vi tänker att en tillämpning av Bourdieus (2010) begrepp fält kan ge oss klarhet. Vi menar att våra informanter kan anses tillhöra det akademiska fältet då de alla har en högskole- eller universitetsutbildning. Vi tänker även att de, genom en differentiering av det akademiska fältet, tillsammans bildar ett mindre socialt fält eftersom de delar gemensamma intressen och arbetsuppgifter då de arbetar med barn- och välgörenhetsfrågor. Utifrån denna tillämpning bör då våra informanter vara de aktörer som äger rätten att värdera vad som är av vikt för fältet. Att vara inom samma fält och ha något olika värderingar är en del av striden menar Bourdieu (2010) och vi funderar på om det är denna strid vi ser hos informanterna. Analysen genom Bourdieus begrepp är dock bara en tolkning från vår sida, hur vi uppfattar att de kan användas. Det vi vill få fram är dock att våra informanter har olika uppfattning om vilka frågor som är av störst betydelse och därför lyfter fram olika vinklar av hur barns situation ser ut.

Informanterna har olika värderingar om vilka frågor som synliggör ojämlikheterna men nämner alla skolan som platsen där de främst uppstår. Trots detta

tycker vi oss se att de upplever att skolan är omedveten om denna stora påverkan. Informant 2 trycker exempelvis på att "skolans representanter" inte ser "sambandet", att de inte registrerar de barn som aldrig har med sig matsäck eller som aldrig följer med på utflykt och inte heller reflekterar över att det kan finnas en bakomliggande orsak så som ekonomiska problem. Han menar att denna omedvetenhet gör att lärarna felaktigt ifrågasätter barnen: "jag har fått jättemånga exempel på hur klasslärare som har skällt ut enstaka barn som sällan eller aldrig har med sig frukt och pratar om att mamma eller pappa måste skärpa sig".

Informant 4 menar istället att den låga medvetenheten i skolan, både bland lärare och bland barn kan kopplas samman med nonchalansen över "värdegrunderna". Hon förklarar att det generellt läggs för lite fokus på värdegrunderna i skolan, att man tar dem för "lättvindigt" och tror att de går att "bocka av": "jag hade till och med en rektor som sa när [...] vi erbjöd utbildning i värdegrunder, då sa han att nej det blev vi färdiga med förra året". Hon förklarar vidare att många skolor använder sig av så kallade "temadagar", att varje värdegrund får en dag där ett genomförande av föreläsningar och andra aktiviteter ämnar öka medvetenheten. Informanten menar dock att det krävs mer än en dag för att förstå vikten av våra värdegrunder. Hon anser att skolan behöver få in dem som en naturlig del i undervisningen, i allt ifrån matematik till idrott, för att öka medvetenheten.

Informant 5 betonar en annan orsak, hon menar att omedvetenheten i skolorna, framförallt gällande fattigdom, har sin orsak i politiken. Hon för ett resonemang kring att politiker har svårt att hantera fattigdom. Hon menar att de å ena sidan vill hjälpa barnen som de ser som oskyldiga, men å andra sidan anser att föräldrarna själva bör ta ansvaret för sina liv och att detta gör att politikerna inte hanterar frågan alls. Vidare uppmärksammar hon ett annat problem:

Alltså det är ett misslyckande för välfärdsstaten, så att ingen politiker vill prata om det därför vill ingen ta i det. Oppositionen tar inte i det därför du vinner inga val på det. Det är ingen stark röstgrupp. Och det finns många människor som inte tycker att vi ska förbättra för bidragstagare så det är helt enkelt ett politiskt misstag att hantera den här frågan. Från båda håll. Och därför blir det så här.

Vidare menar hon att frågan, då den inte tas upp i den politiska debatten, inte heller blir aktuell i skolan. Hon tror dock att förändring kan ske: "och det är väl där som de här organisationerna har kommit in och fyllt en plats, att vi kan ta i den här frågan och lyfta upp den, så det görs ett väldigt viktigt opinionsarbete där."

Detta är en uppfattning vi finner hos alla informanter, att de i sina organisationer arbetar för att kompensera för de brister de anser att skolan har. Informant 3 och 4 talar om den läxhjälp deras organisationer erbjuder, informant 2 om hur de arbetar för att få bort de extra avgifterna som skolan kräver och informant 1 om hur de arbetar med att vara det extra stöd som barnen saknar. Våra informanter uttrycker att det är positivt att deras organisationer kan stötta upp där skolan inte klarar av sitt uppdrag fullt ut. Dock betonar de att denna situation inte är hållbar. Informant 4 förklarar att: ”det finns skolor som, som jag menar utnyttjar det här systemet också, asså att, ’ja men då kan vi ju kalla in någon frivillig organisation som kan göra jobbet i stället för oss’”. Hon menar att skolan inte förstår att detta tillåter ojämlikheterna att fortsätta.

6. Diskussion och slutsats

Vi har funnit vårt arbete givande och att det har skänkt oss djupare förståelse för synen på ojämlikheter. Vår strävan med denna uppsats var att genom våra frågeställningar utforska hur verksamma inom barn- och välgörenhetsorganisationer diskuterar ojämlikheter samt att ta reda på i vilka sammanhang de anser att de uppkommer, något som kommer redovisas nedan.

Då alla våra informanter är verksamma inom organisationer som på ett eller annat vis arbetar med socioekonomisk utsatta barn är det inte förvånande att den ojämlikhet de alla tar upp är barnfattigdom. Dock är det ett begrepp som det visade sig att de hade lite olika förhållningssätt till. Flera informanter framhåller att det är ett begrepp som är omdiskuterat och då de inom organisationerna inte vill att fokus ska hamna på hur man definierar det vet de inte alltid hur och i vilken utsträckning de ska använda sig av begreppet.

Vad vi vidare fann var att de hade svårt att förhålla sig till klassbegreppet, då de inte uttryckligen pratar om klass men vi anser att mycket de tar upp kan relateras till klass och klasstillhörighet. Vi upplever att de ser klasskillnader men att de har svårt att använda sig av begreppet då gränserna inte är lika klara som förr. Vi anser även att de ger uttryck för den nya samhällsklassen prekariat när de beskriver hur livet ser ut för de människor som de kommer i kontakt.

När våra informanter diskuterade ojämlikheter fann vi att skam var något centralt. De menar att det är en känsla som syns bland barn såväl som hos föräldrar och lärare och att den styr hur de agerar. Skam, tillsammans med den stigmatisering som ibland sker, menar de bidrar till att frågor som berör ojämlikheter är komplexa och svåra att diskutera. De lyfter alla fram att man måste kunna prata om ojämlikheterna för att det inte längre ska bli skamfyllt men å andra sidan är de medvetna om att det är svårt.

Våra informanter har alla en uppfattning om att skolan är den plats som är central vad gäller ojämlikheter. En informant tar upp fritidsaktiviteter som en plats där ojämlikheter syns men även hon betonar skolans betydelse. De menar alla att skolan kan och bör vara en plats för jämlikhet och rättvisa men att den ofta misslyckas med detta, genom att exempelvis kräva extra utgifter, göra skillnad mellan skolor beroende på i vilket område de ligger eller avstå från att erbjuda läxhjälp. Vi upptäcker att de ojämlikheter som tas upp, trots att de skiljer sig något ifrån varandra, ofta grundar sig

i ekonomi, att en utsatt ekonomisk situation ofta innebär sämre förutsättningar i skolan och att ojämlikheter genom detta synliggörs.

Vad gäller orsaken till att ojämlikheter finns i skolan tar alla upp att omedvetenheten är problemet. De förklarar på olika sätt att skolan inte är medveten om den stora inverkan de har vad gäller ojämlikheter och att de därför tillåts att fortgå. Hur omedvetenheten ter sig har informanterna dock en något differentierad uppfattning om. En av informanterna förklarar att skolan har svårt att se ett samband, att de inte reflekterar över att tecken som visar sig i skolan grundar sig i ekonomiska svårigheter. En annan talar om att värdegrunderna uppmärksammas för lite och att det orsakar omedvetenhet. En tredje informant tar istället upp att omedvetenheten ursprungligen kommer ur att politikerna inte hanterar problematiken i debatten. Vad vi dock uppfattar utifrån våra informanter är att de genom sitt arbete ersätter den funktion som de anser att skolan inte klarar av att fylla.

Sammanfattningsvis kan vi säga att våra informanter uttrycker att ojämlikheter är ett problem i vårt samhälle och att mycket av förändringsarbetet borde ske i skolan. Framförallt menar de att medvetenheten måste öka, dels för att minska ojämlikheterna men även för att minska de negativa föreställningar som följer med dem. De menar att lösningen på detta vore att på ett öppnare sätt kunna diskutera ojämlikheter. Vi funderar kring hur man skulle kunna göra detta på bästa möjliga vis och tänker, liksom våra informanter, att skolan är en viktig plats för denna förändring. Det är här barn spenderar en stor del av sin tid och de lärdomar de får här tar de med sig ut i samhället. Problemet att skolan är omedveten om sin stora inverkan kvarstår dock och för att en förändring ska ske här tror vi att organisationer, liksom de vi haft kontakt med, behövs för att upplysa om problemen och hur de kan åtgärdas. Vi tänker även att en vidare forskning kring hur man diskuterar ojämlikheter hade kunnat bidra till en större medvetenhet. Fler berörda parter hade kunnat inkluderas, så som skola, barn och föräldrar, för att få en bredare bild av fenomenet. Genom denna helhetssyn tror vi att de enskilda parterna skulle kunna få en större insikt i sin egen påverkan och att det hade minskat den omedvetenhet som våra informanter upplever.

Källförteckning

Litteratur

- Alvesson, M. & Skoldberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur
- Bourdieu, P. (2010). *Distinction*. London: Routledge
- Broady, D. (1991). *Sociologi och epistemologi*. Stockholm: HLS förlag
- Bryman, A. (2012). *Social research methods*. Oxford: Oxford University Press
- Goffman, E. (2011) *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. Lund: Studentlitteratur
- Hennink, M., Hutter, I., & Bailey, A. (2011). *Qualitative research methods*. Los Angeles: London: SAGE
- Holme, I. (1997). *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Ohlin Wright, E. (Red.). (2005). *Approaches to Class Analysis*. Cambridge, UK; New York: Cambridge University Press
- Standing, G. (2011). *The precariat: The new dangerous class*. London: Bloomsbury Academic
- Svallfors, S. (2004). *Samhällets kollektiva medvetande: Klass och attityder i jämförande perspektiv*. Umeå: Boréa

Artiklar, rapporter och avhandlingar

- Angelin, A & Salonen, T. (2012). *Lokala handlingsstrategier mot barnfattigdom*. Malmö: Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö
- Fernqvist, S. (2013) Joining in on Different Terms - Dealing with Poverty in School and among 'Peers'. *Young*, 21(2), 155-171. doi: 10.1177/1103308813477465
- Halleröd, B. (2011). What Do Children Know About Their Futures: Do Children's Expectations Predict Outcomes in Middle Age? *Social Forces*, 90(1), 65-83
- Harju, A. (2008). *Barns vardag med knapp ekonomi*. (Doktorsavhandling). Göteborg: Intellecta Docusys. Tillgänglig: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:205824/FULLTEXT01.pdf>
- Karlsson, L. (2005). *Klasstillhörighetens subjektiva dimension: klassidentitet, sociala attityder och fritidsvanor*. (Doktorsavhandling). Umeå: Print and Media. Tillgänglig: <http://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:143727/FULLTEXT01.pdf>

Rädda Barnen. (2013). *Barnfattigdom i Sverige, årsrapport 2013*. Stockholm: Nilsson & Bergholm Söder AB

Scheff, Thomas J. (2003). Shame in self and society. *Symbolic Interaction*, 26(2), 239-262. doi: 10.1525/si.2003.26.2.239

Streib, J. (2011). Class Reproduction by Four Year Olds. *Qualitative Sociology*, 34(2), 337-352. doi: 10.1007/s11133-011-9193-1

Vetenskapsrådet (2011). *God forskningssed*. Bromma: CM-Gruppen AB

Elektroniska källor

Barnkonventionen. (2014). FN:s konvention om barnets rättigheter. Hämtad 8 april, 2014, från <http://barnkonventionen.se/fns-konvention-for-barns-rattigheter/>

Eriksson, G. (2013, 15 maj). Klyftor växer snabbast i Sverige. *Svenska Dagbladet*. Hämtad 5 april, 2014, från http://www.svd.se/nyheter/inrikes/klyftor-vaxer-snabbast-isverige_8172016.svd

Rädda Barnen. (2013). *Ung röst, barnen har sagt sitt*. Hämtad 7 april, 2014, från <http://www.raddabarnen.se/ung-rost/>

Skollagen (2010:800). Hämtad 14 maj, 2014 från http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/#K10

Bilaga 1

Intervjuguide

- Presentera oss och syftet med intervjun
  - Informera om att de kommer hållas anonyma
  - Få ett godkännande om att spela intervjun
  - Få ett godkännande om att vi eventuellt kommer att citera dem
  - Har du några frågor eller oklarheter såhär innan intervjun?
1. Skulle du vilja börja med att berätta lite om dig själv?
  2. Kan du berätta lite om er organisation?
    - a. Och mer specifikt om den verksamhet du är verksam inom?
    - b. Vad är ert främsta syfte?
  3. Hur väcktes ditt intresse för organisationens frågor?
    - a. Hur blev du en del av organisationen?
    - b. Vad är dina huvudsakliga uppgifter inom organisationen?
  4. Vad ser du för ojämlikheter bland barn?
  5. Hur uppfattar du de ekonomiska ojämlikheter som finns bland barn?
    - a. För att förtydliga, vilken ålder syftar du till när du pratar om barn?
  6. Tror du att barnen reflekterar kring ojämlikheter?
    - a. Vilken ålder tror du att det börjar bli märkbart?
  7. Tror du att det finns andra faktorer som ger barn inbördes status?
  8. Hur ser ert samarbete med skolan ut?
    - a. Vilka årskurser har ni mest fokus på?
    - b. Har detta samarbete förändrats över tid? (mer/mindre, kontakt med barn/föräldrar/lärare, på ert eller deras initiativ)
    - c. Vad har du för åsikter och upplevelser av de extra utgifter som förekommer i skolan?
  9. Skulle du vilja beskriva hur er organisation arbetar med frågor som berör ekonomiska ojämlikheter?
    - a. Har ni något specifikt projekt i skolan?
    - b. Kan du beskriva den respons som ni får både bland berörda föräldrar, barn och utomstående utav detta arbete?
  10. Hur förhåller ni er till begreppet barnfattigdom?
  11. Anser du att frågor som berör ekonomiska ojämlikheter diskuteras tillräckligt?
    - a. Om ja: Kan du utveckla?/På vilket sätt?
    - b. Om nej: Utveckla/Hur kan det förbättras?

12. Hur skulle du förklara klassbegreppet?
  - a. Hur diskuterar ni klass inom organisationen?
13. Anser du att de ekonomiska klyftorna i samhället har ökat
  - a. Kan du utveckla detta?
14. Vad tycker du om den diskussion som förs kring klass i samhället idag?

Har du något att tillägga?
Tack för din medverkan!